

Justice for Journalists
Foundation for International
Investigations of Crime against Media

MLSA

Media and Law Studies Association
Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği

**YARGININ NAMLUSU
GAZETECİLERE DOĞRULDUĞUNDA
SLAPP davaları:
Muktedir gazeteciye karşı**

Justice for Journalists Foundation (JFJ)

Justice for Journalists Foundation (JFJ), Londra merkezli kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. JFJ, medya çalışanlarını hedef alan şiddet suçlarını araştırmaya yönelik gazeteci araştırmalarını destekler ve profesyonel ve vatandaş gazetecilerin karşı karşıya oldukları riskleri azaltmalarına yardımcı olur. Vakıf, 2018 Ağustos’unda Open Russia demokrasi hareketinin kurucusu, Af Örgütü tarafından tanınan vicdani retçi ve iş ortağı, hayırsever ve Özgür Rusya Forumu daimi delegeesi olan Leonid Nevzlin ile birlikte Putin’in azılı muhaliflerinden olan Mikhail Khodorkovsky tarafından kurulmuştur.

Misyonumuz, gazetecilerin var olan kaynaklara ulaşımını kolaylaştırmak ve bu kaynakları her bölgenin ihtiyaçlarına cevap verecek hale getirmektir. Biz, medyada çalışanlar için güvenliğin vazgeçilmez bir temel olduğuna inanıyoruz. Gazetecilerin mesleki zorlukların üstesinden gelebilmelerine olanak sağlayacak beceri ve bilgileri elde etmesine de yardımcı oluyoruz.

Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği (MLSA)

Türkiye’de temel hak ve özgürlüklere yönelik baskıların endişe verici bir seviyeye ulaştığı sırada, Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği (MLSA), Aralık 2017’de kar amacı gütmeyen bir kuruluş olarak kuruldu. Çalışmalarımızla ifade özgürlüğü, basın ve bilgi edinme özgürlüğü haklarını savunmak için acil ve giderek artan bir ihtiyaca cevap vermeyi amaçlıyoruz. Popülerlik düzeyleri veya ideolojileri ne olursa olsun, başta gazeteciler olmak üzere akademisyenler, aktivistler, avukatlar ve diğer profesyonel gruplar için hukuki destek ve savunuculuk çalışmalarını birleştirerek, medya özgürlüklerine yönelik tehditlere karşı bütünsel bir yanıt veriyoruz.

Temel faaliyetlerimiz aşağıdaki projelerle birleştirilmiştir:

- ifade özgürlüğü davalarına odaklanan dava izleme programı
- avukatlar için insan hakları eğitimleri
- profesyonel gazetecilik atölyeleri
- bağımsız ve işsiz gazeteciler için yazma fırsatları yaratmak
- internet sansürlerinin izlenmesi ve internet özgürlüklerinin savunulması

Yazar:

Barış Altıntaş, Gökçer Tahincioğlu

Editör:

Mümtaz Murat Kök

Mart 2022

İÇERİKLER

Giriş 5

Çiğdem Toker'e yönelik davalar:
Kamu kaynaklarının hesabını sormak 8

Abdurrahman Gök'e yönelik dava:
Güneşin altında yargısız infaz 11

Ruşen Takva'ya yönelik davalar:
Gösteri yasağında toplantı ve yürüyüşleri
haberleştirmek 14

Ergün Demir soruşturması:
Kocaeli'de bir yoksulluk intiharı 16

Sinan Aygöl davası:
Çocuğun istismarını haberleştirmenin bedeli 19

Medya ve Hukuk alışmaları
Derneği (MLSA) verilerine
göre, **2021'de Türkiye'de
en az 545 gazeteci
haberleri nedeniyle
hakim karşısına çıktı.**

2021'de karara baęlanan
davalarda hapse mahkum edilen
**gazetecilere toplam
58 yıl 16 ay 17 gün hapis
cezası verildi.**

**En az 49 gazeteci,
yeni yıla cezaevinde girdi.**

YARGININ NAMLUSU GAZETECİLERE DOĞRULDUĞUNDA SLAPP davaları: Muktedir gazeteciye karşı

İngilizcedeki kısaltmasıyla “tokat” anlamına gelen *SLAPP davaları* - yani *Kamu Katılımına Karşı Stratejik Davalar* - dünyanın birçok yerinde yazarlara, aktivistlere ve gazetecilere karşı artan bir sıklıkla kullanılıyor.

SLAPP davaları, bir hükümetin veya bir şirketin itibarını zedeleyebilecek ancak bilinmesinde kamu yararı bulunan bilgilerin ortaya çıkmasını engellemek için başlatılan yargısal süreçler olarak tanımlanıyor.¹ Batıdaki örnekleriyle SLAPP davaları, genellikle hakaret ve iftira suçlamaları ile açılıyor. Genel olarak bu davalar ile habercileri veya hak savunucularını dava süreçlerine harcanan enerji ve zaman kaybı ile cezalandırmak ve maddi zarar vererek yıldırım, korkutmak ve iktidar sahiplerine yönelik eleştirilerinden vazgeçirmeye çalışmak amaçlanıyor.

Davacıların genelde geniş finansal kaynakları bulunurken, davalıların büyük oranda bu olanaklardan yoksun olmaları da bu tür davaların ortak bir özelliği: örneğin; 2017 yılında suikastle öldürülen Maltalı gazeteci Daphne Caruana Galizia katledildiği tarihte, Malta ve başka ülkelerde devam eden 47 ceza ve hukuk davasında² yargılanıyordu.

Eriyen yargı bağımsızlığı ve Türkiye’de SLAPP davaları

Türkiye’de de yargı, sayısız soruşturma, gözaltı ve dava ile gazetecileri durdurmak amacıyla en sık kullanılan mekanizmalardan biri: Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF) örgütünün 2021 Dünya Basın Özgürlüğü Endeksinde³ Türkiye, 180 ülke arasında 153. sırada yer alıyor. Örgüte göre “Türkiye, artık dünyada en çok gazeteciye hapseden ülke olmasa da tutuklanma riski, denetimli serbestlik uygulaması veya yurt dışı yasağı riski [gazeteciler için] hala sürüyor.”

Türkiye’de yargının işleyişini eleştiren kurumlar arasında temel işi yasal konularda Avrupa Konseyine danışmanlık sağlamak olan Venedik Komisyonu da bulunuyor. Komisyon, soruşturma süreçlerinde kararlar almakla yükümlü bir tür özel mahkeme olan sulh ceza hakimliklerinin görev ve işleyişine dair hazırladığı raporda, bu hakimlerin, yargısal yetkileri ve bunları nasıl kullandıkları yakından incelendiğinde, pek çok endişenin doğduğunu vurguladı.⁴

Komisyon aynı zamanda, 2016 yılında gazetecilere karşı sıkça kullanılan Türk Ceza Kanunu (TCK)

1. Peter Coe, 27 Ekim 2021, Slapps: the rise of lawsuits targeting investigative journalists, <https://theconversation.com/slapps-the-rise-of-law-suits-targeting-investigative-journalists-169505>

2. Mapping Media Freedom, 20 Ekim 2020, Malta: 25 active defamation cases against Daphne Caruana Galizia, <https://mappingmediafreedom.usahidi.io/posts/23543>

3. Reporters Without Borders, 2021 World Press Freedom Index, <https://rsf.org/en/ranking>

4. Venice Commission, 13 Mart 2017, Sulh Ceza Hâkimliklerinin Görev, Yetki ve İşleyişleri Hakkında Görüş, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2017\)004-tur](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2017)004-tur)

299. maddede suç kabul edilen “cumhurbaşkanına hakaret” suçunun kaldırılmasını da tavsiye etmişti. 2021 yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), bu konuda verdiği bir kararda bu çağrışı yineledi.⁵ Birçok hukukçu ve insan hakları savunucusu, yargının muhaliflere ve gazetecilere karşı silahlaştırıldığını düşünüyor.⁶

Ancak belki de Türkiye’de yargının bağımsızlıktan ve hukuk devleti değerlerinden uzaklaşmakta olduğunu gösteren en önemli gelişme, Türkiye’deki yerel mahkemelerin farklı davalarda uzun süredir tutuklu bulunan ve AİHM’in tutuklulukları arkasında Sözleşme ile belirlenen şartlar dışında siyasi motivasyonlar olduğu tespiti yaptığı iş insanı Osman Kavala ve siyasetçi Selahattin Demirtaş’ı AİHM kararlarına ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin uyarılarına rağmen bırakmamakta diretmesi.

2016’daki darbe girişimi sonrasında yürürlüğe giren Olağanüstü Hal yasaları ve özel yargı rejiminin daha önceden tamamlanan bazı kilometre taşlarının devamı olduğu söylenebilir. Örneğin, Gökçer Tahincioğlu tarafından PEN Norway için kaleme alınan “Kuşatma Altında Medya”⁷ raporunda bu kilometre taşları şöyle sıralanıyor:

- 12 Eylül 2010’da yapılan anayasa değişiklikleri ile yargıdaki bazı kurumlarda yapılan değişiklikler,
- 17-25 Aralık 2013 tarihleri arasında Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) bakanlarına yönelik yürütülen bir soruşturma sonrasında özel yetkili mahkemelerin kapatılması ve sulh ceza hakimliklerinin kurulması.

Değişen kırmızı çizgiler ve gazetecilik

Bütün bu gelişmeler sonucunda, bazı ülkelerde yerel mevzuata göre sonuca varmayacağı açık olmasına rağmen sadece taciz amaçlı açılan *SLAPP* davaları, Türkiye’deki yargı sistemi nedeniyle gazetecilere, aktivistlere ve toplumda gerçeği arayan ve söyleyen bireylere ceza verilmesiyle sonuçlanabiliyor.

Medya sahipliği ve basın özgürlüğü alanlarında çalışan akademisyen Ceren Sözeri, küresel anlamında *SLAPP* davasına örnek olarak, 2015 yılında Cumhuriyet gazetesinin yayımladığı ve Türkiye’nin Suriye’deki silahlı gruplara silah gönderdiği iddialarını içeren haberle ilgili davayı hatırlatıyor. Sözeri’ye göre darbe sonrası dönemde devletin “güvenliği” alanına giren konular bu kapsamda değerlendirilebilir.

Türkiye’de habercilik konusunda başta askeri güvenlik olmak üzere ülkenin kuruluşundan bu yana hassas olarak işaretlenen konuların yargı açısından aşılması kabul edilmeyen belli kırmızı çizgiler oluşturduğunu söylemek mümkün. Örneğin; PKK ile Türkiye’nin barışa yönelik müzakereler yürüttüğü ve “Çözüm Süreci” olarak anılan 2013 -2015 yılları dışında Kürt Sorunu veya “1915-1916 Ermeni Soykırımı” hakkında haber ve yazı yazmak, tarihi olarak “sakıncalı” bulunan konular arasında.

5. Türkiye Barolar Birliği, 20 Ekim 2021, AİHM’nin Cumhurbaşkanına hakaret suçu ile ilgili 19.10.2021 tarihli Vedat Şorli ihlal kararı hakkında not, <https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/aihm-nin-cumhurbaskanina-hakaret-sucu-ile-ilgili-19102021-tarihli-vedat-sorli-ihlal-karari-hakkin-82003>

6. Reuters, 4 Mayıs 2020, How Turkey’s courts turned on Erdogan’s foes, <https://www.reuters.com/investigates/special-report/turkey-judges/>

7. PEN Norway/ Gökçer Tahincioğlu, 1 Aralık 2021, Kuşatma Altındaki Medya: PEN Norveç Türkiye İddianame Projesi, https://norskpen.no/eng/wp-content/uploads/2021/11/Turkiye-Iddianame-Projesi_01-Aralik-2021.pdf

Yargının son dönemde gazeteci ve muhaliflere karşı silahlaştırılması sonucunda geleneksel kırmızı çizgilerin hızla genişleyip değişebildiği, koşullara göre yanlarına yeni çizgilerin eklenebildiği bir sistem ortaya çıktı. Bu sistemin oluşmasında *SLAPP* davaları önemli bir rol oynadı.

Yargının bu şekilde kullanılması, Türk Lirasının değer kaybetmesiyle ilgili bir yorumun -- veya bir babanın intiharını haberleştirmenin-- ülkenin ekonomik performansına zarar verme suçlamasına; yaz aylarında çıkan orman yangınlarıyla ilgili haberlerin ülkeyi aciz gösterme çabası suçlamasına dönüşebildiği; gazeteciler için öngörülmesi zor, yeni bir iklim yarattı. Elbette, son yıllarda istikrarlı olarak tüm büyük çaplı kamu ihalelerini kazanan aynı şirketlerin de bu silahın gücünü fark etmesi uzun sürmedi. Siyasi kırmızı çizgilerle ilgili suçlara, şirketlerin haberciler hakkında açtığı “ticari itibar zedelenmesi” ve manevi tazminat davaları da eklendi.

Justice for Journalists (JFJ) ile Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği (MLSA) işbirliğinde Gökçer Tahincioğlu'nun hazırladığı video belgesele eşlik eden bu çalışmada gücü elinde tutanlara karşı kamuoyunun hakkını savunmak için haber yapanların maruz kaldığı beş *SLAPP* davası yer alıyor.

Kamu kaynaklarının hesabını sorduğu için milyonlarca liralık tazminat davalarıyla hedef alınan **Çiğdem Toker**; Diyarbakır 2017 Newroz'unda üniversite öğrencisi Kemal Kurkut'un kolluk güçlerince öldürülme anını fotoğrafladığı için 20 yıl hapis istemiyle yargılanan **Abdurrahman Gök**; Afganistan kaynaklı göçü haberleştirdikten sonra İçişleri Bakanlığı tarafından hedef alınan ve Van'da düzenlenmesi planlanan bir yürüyüşü gazeteci olarak takip ettiği için hakkında örgüt üyeliği davası açılan **Ruşen Takva**; trajik bir intiharı haberleştirdiği için gözaltına alınan Kocaeli'nde görev yapan gazeteci **Ergün Demir** ve çocuğa yönelik istismarı haberleştirdiği için hapis cezasına çarptırılan **Sinan Aygül**, bu davalarda yaşadıklarını anlatıyor.

Fotoğraflar: İsmail Özgür Zeren

Çiğdem Toker'e yönelik davalar:

Kamu kaynaklarının hesabını sormak

Türkiye'de son dönemde artan baskı sonucunda gazetecilerin daha çekingен davrandığı alanlardan biri de özellikle hükümeti hedef alan yolsuzluk iddiaları oldu.

Özel şirketler ve bankalar bilançolarını ekonomide olumlu bir hava estiğini gösterecek şekilde değiştirirken ekonomi muhabirleri bu "olumlu" havayı kamuoyuyla paylaştı. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) gibi ekonomiyle ilgili veriler yayınlayan birçok devlet kurumu, rakamları çarpıttıklarına dair eleştirilere maruz kaldılar.

Hem 2016 yılından sonraki süreçte hem de öncesinde, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, ekonomide bazıları yolsuzluktan kaynaklı birçok sorunu "faiz lobisi" veya "dış mihraklara" bağlıyordu. Oysa, örneğin 31 Mart 2019 tarihinde yapılan ve birçok büyükşehir belediyesinin muhalefet partilerine geçtiği seçimler sonrasında özellikle İstanbul ve Ankara'daki belediyelerde büyük yolsuzluk iddiaları ortaya çıktı. Mesela, Türkiye Gençlik Vakfı (TÜGVA) gibi hükümetle ilişkili kuruluşların belediyeler ve devletteki yolsuzlukta önemli payı olduğu iddia edildi. Bu tür haberlere yönelik erişim engelleri getirilmesine rağmen bazı gazeteciler, kamunun çıkarını gözetmeye ve elbette bunun için bedel ödemeye devam ettiler.

Türkiye'de kamu kaynaklarını ilgilendiren yolsuzlukları araştırmak konusunda en yetkin gazetecilerden biri olan **Çiğdem Toker**, 1990'dan itibaren birçok haftalık dergi ve gazetenin de aralarında bulunduğu kurumlarda ekonomi haberciliği yaptı.

1994 yılından başlayarak *Hürriyet*'in Ankara bürosunda 15 yıl ekonomi muhabirliği yapan Toker, *Habertürk* gazetesinin ilk Ankara temsilcisi oldu. Birkaç ay sonra gazetenin -kendi deyimiyle- "gücünün özgürlüğünde" olmadığını anlayarak istifa etti. Çukurova Grubu'nun sahibinin borçları gerekçe gösterilerek Tasarruf Mevduatı ve Sigorta Fonu (TMSF) tarafından el konulan *Akşam* gazetesinde, bu el koyma öncesinde köşe yazarlığı ve Ankara temsilciliği yaptı. 2013 yılında Gezi protestoları sırasındaki gelişmelerin iktidar medyasının inşa edileceğine işaret ettiğini söyleyen Toker, "Nitekim öyle oldu" diyor.

Sonrasında vakıf yönetimi el değiştirtinceye kadar beş yıl *Cumhuriyet* Gazetesinde çalışan deneyimli gazeteci, üç yılı aşkın bir süredir ise *Sözcü*'de yazıyor.

Bugüne kadar genellikle kamuya açık kaynaklardan yaptığı yolsuzluk haberleriyle altı davaya maruz kaldığını söyleyen Toker'in deneyiminde, yargısal taciz 2014-2018 döneminde yoğunlaştı. "Bugünden geriye dönüp baktığımda, bahsettiğim bu aralığın kamu ihalelerinde usulsüzlük ve kayırmacılığın çok yoğunlaştığı, kamu kaynaklarının seçilmiş şirketlere aktarılması için incelikli ve özel yollar bulunduğu bir dönem olduğunu daha iyi görebiliyorum" diyor Toker, bu dönemin özellikle zorlu olduğunu anlatarak.

Ancak Toker'e açılan davalar sadece AKP iktidarı dönemiyle sınırlı değil: "Bundan 25 sene önce genç bir muhabirken de büyük kamu bankaları, iktisadi kamu kuruluşları, genel müdürler, iş insanları da yazdığım haberler dolayısıyla hakkımda tazminat davaları açmıştı."

Bugüne kadar Toker'e karşı açılan davalar arasında Kadir Topbaş'ın şikayetçi olduğu bir ceza davası ile Ömer Faruk Kavurmacı tarafından açılan 1 milyon TL'lik; Agrobay Seracılık tarafından açılan 1,5 milyon TL'lik, Şenbay Madencilik'in açtığı 1,5 milyon TL'lik, PTT'nin istediği 50 bin TL'lik ve T3 Vakfının şikayetçi olduğu 80 bin TL'lik tazminat davaları bulunuyor.

Yargı eliyle yapılan bu baskı Toker için ne anlama geliyor?

"Haklı olduğunuza inanıyorsanız içiniz huzurlu ve özgüveniniz yerinde olur bir kere. Ama bu tek başına yeterli değil. Dava konusu, haberlerin, yazıların yayımlandığı kurumların size destek olması çok belirleyici. Desteği hissediyorsanız baskı olsa bile etkisi düşük oluyor."

Mesleki dayanışmanın da önemli olduğunu söyleyen Toker, bu dönemde meslek örgütleri ve hak ihlalleri ile ilgilenen milletvekillerinin tüm duruşmalara geldiğini anlatıyor ve "O yüzden baskı atmosferine rağmen hiç yalnız hissetmedim kendimi" diyor.

Bugün az sayıda bağımsız medya kurumunun ayakta kaldığı habercilik dünyasında çalışmalarını "freelance" olarak, yani kurumsal bir güvence söz konusu olmadan, bağımsız olarak sürdüren gazeteciler için ise bu tip davaların daha büyük baskı oluşturduğunun altını çiziyor Toker:

"Gazetecinin, çalıştığı bir kurumun varlığı ve kurumun desteğini yanında hissetmesi yaşamsal önem taşıyor. Bu güvence olmadan davayla karşılaşmak ciddi bir risk. Hem maddi açıdan hem de eğer hürriyeti bağlayıcı ceza söz konusuysa hapis tehdidini ensesinde hissetmek, aile gibi sorumlu olduğu kişiler de dikkate alındığında büyük bir baskı. Tersine ise büyük rahatlık. Yani haklı olduğunuza inandığınız bir davada sırf gazetecilik yaptığınız için açılan bir davada, kurumunuzun iktidar baskısını göğüsleyerek arkanızda durması, bir muhabire kendisini çok iyi hissettirir."

Yargıyla olan deneyiminde ise baskıdan farklı bir duygu hissettiğini söyleyen deneyimli gazeteci, yargının bağımsız olmadığı bir ortamda mahkemelerin her zaman olumsuz bir karar verebileceğinin altını çiziyor:

“Somut gerçekler ortada. Çok yetenekli, iyi puanlar almış sayısız hakim adayının mülakatta defalarca elendiği, partili olduğu bilinen avukatların yargıç olarak atandığı bir ortamdan bahsediyoruz.”

Bu makalenin yazıldığı sırada Toker’e karşı T3 Vakfı’nın 80 bin TL’lik tazminat davası sürüyordu. Kendisine karşı açılan 1,5 milyon TL tazminat talepli iki davadan biri ise reddedilmişti. “Hakim, basın özgürlüğü açısından iyi bir karar yazdı. Dosya istinafta” diyor Toker:

“Diğer 1,5 milyon TL’lik davada da (ilk retten sonra) sıradışı bir durum oldu. Davacı şirket karar duruşmasına katılmadı. Dosya müracaata kaldı. Üç ay boyunca bir hareket olmadı. Dava açılmamış sayıldı. PTT’nin açtığı 50 bin TL tazminat davası da reddedildi. Başka ihtimal olamazdı. Çünkü KİT komisyonu tutanaklarından yazmıştım.”

Peki, habercilerin peşine düşen bu şirketler aslında neyi amaçlıyor? Toker, şöyle yanıtlıyor:

“Baskı kurmayı amaçladıklarını, hakim huzurunda duruşmada da dile getirdim. Şirketler, iktidarla birlikte hareket ettikleri için iktidar gibi davranma eğiliminde oluyor. İktidar gibi dokunulmazlık talep ediyorlar. Bu nedenle de bir davanın özelinde aslında özellikle genç meslektaşlara ve benzer alanda çalışan gazetecilere gözdağı vermek istiyorlar.”

Fotoğraf: İsmail Özgür Zeren

Abdurrahman Gök'e yönelik dava: Güneşin altında yargısız infaz

21 Mart 2017'de Diyarbakır'daki Nevruz kutlamasına katılan 23 yaşındaki Kemal Kurkut'un hayatı bir polis memurunun kurşunuyla nedensizce elinden alındı. Kurkut'u öldüren polis memuru, genci canlı bomba olma ihtimali üzerine vurduğunu söyledi. Polis memuru, bunu söylerken gazeteci **Abdurrahman Gök**'ün o anları kare kare belgelediğini bilmiyordu. Kurkut'un kısa hayatının son dakikalarını gösteren sekiz karede gencin üzerinin çıplak olduğu görülüyordu.

Fotoğraflar, masum bir gencin öldürülüşünü tüm dünyanın gözleri önüne serdi. Ancak failler cezasız bırakıldı. Suçlanan polis memuru beraat etti. Yargının hedefinde ise Kurkut'un öldürüldüğü koşulları öğrenmemizi mümkün kılan gazeteci Gök vardı.

Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi mezunu olan Gök, 18 yıldır gazetecilik yapıyor. Dicle Haber Ajansı'nda (DİHA) Batman, Ankara, İstanbul, Van ve Diyarbakır'da muhabir, bölge haber şefi, editör ve haber müdürü olarak çalışan gazetecinin İran, Irak ve Suriye'de savaş muhabirliği deneyimi var. Halen Mezopotamya Ajansı'nda editör olarak çalışan Gök, kendisine ve diğer gazetecilere yönelik

davalarda hukuki bir bağlam olmadığını söylüyor:

“İktidar, tamamen baskı kurma amacıyla ‘örgüt üyeliği’, ‘örgüt propagandası’ gibi maddelerle mesleğini icra etmeye çalışanları baskı altında tutmaya çalışıyor. Bu baskının sonucunda da yüzlerce gazeteci sürgüne gitmek zorunda kaldı, onlarcası şu an tutuklu ve benim gibi birçok gazeteci de onlarca yıllık ceza tehditleriyle karşı karşıya”

Kurkut fotoğrafları sonrasında 2018’de gözaltına alındığını söyleyen Gök, bu soruşturmanın takipsizlik ile sonuçlandığını söylüyor. Ancak sonrasında üzerindeki baskı bitmemiş. Farklı suçlamalar gerekçe gösterilerek ‘örgüt üyeliği ve propagandası’ suçlaması 2020 yılında iddianameye dönüşerek önüne konulmuş. Gök’ün bu davada 20 yıl hapsi isteniyor. Ocak 2022’de Gök’e halihazırda yargılandığı davanın iddianamesinde olmayan sosyal medya paylaşımları gerekçe gösterilerek bir dava daha açıldı. Gök’ün 7,5 yıla kadar hapis istemi ile yargılandığı yeni dava, görülmeye devam edilen dava ile birleştirildi.

Davalarda kendisine yöneltilen tüm suçlamaların gazetecilik faaliyetleriyle ilgili olduğunun altını çizen Gök, “Bunlarla ceza verilemeyeceği düşünüldüğünden olacak ki bir gizli tanık ortaya attılar ve bu gizli tanığa göre Kemal Kurkut örgüt üyesi idi, ben de örgüt talimatıyla o gün orada bulunuyordum ve talimatla o infazın fotoğraflarını çekmiştim” diyor.

Gök, bu kurgudaki mantığa göre hem polisin hem de açıklamayı yapan valinin örgüt talimatıyla hareket etmiş olması gerektiğini söylüyor. Elbette, böyle bir yargılamadan ne çıkacağını kestirmek zor. Gök, bu duruma bir örnek veriyor:

“Düşünün; son duruşmada savcının mütalaasını sunacağını bekliyorduk ancak savcı mütalaasını sunmadı ve iki haber fotoğrafım için daha suç duyurusunda bulundu. Biri Kobanê savaşı sırasında toprağını savunan ve daha sonra yaşamını yitiren bir babanın fotoğrafı, biri de Rakka operasyonu sırasında çektiğim bir fotoğraf.”

Gök, yargıyla oldukça yakından tanışıyor. 2004’te muhabirliğe başladığı dönemden beri hakkında 20’den fazla dava açılan gazeteci, hem ev baskınlarında hem de haber takibi sırasında defalarca gözaltına alındı. 2004’ten 2008’e kadar açılan davaların neredeyse tamamı Terörle Mücadele Kanunu’nda (TMK) yapılan yasa değişikliğiyle düşüyse de 23 Mart 2009’da Siirt’te Newroz kutlaması sonrası gözaltına alınıp tutuklanan Gök, sekiz ay Siirt Cezaevinde kaldığını anlatıyor.

Kurkut infazını fotoğraflaması ise Gök’e yönelik baskıların yeniden artmasına sebep oldu. Fotoğraflar sonrası yaşanan süreci anlatan gazeteci “İki defa evim basıldı, hakkımda üç defa soruşturma açıldı. İki tanesi takipsizlikle sonuçlandı. Bir tanesi davaya dönüştü ve 20 yıla yargılanıyorum şu an. Bu soruşturmalar sırasında 2011’den beri telefonumun dinlendiği ve dinlenme kararının her defasında yenilendiğini öğrendim” diyor.

Türkiye’de gazetecilere sıklıkla terör suçlamaları yöneltiliyor. Bu davalarda suç unsuru olarak genellikle Anayasa’nın 26. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 10. maddesi ile garanti altına alınan ifade özgürlüğü hakkı sınırları içinde kalan haber metinleri veya görselleri, sosyal medya paylaşımları veya açıklamalar kullanıyor. Örneğin, Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği’nin (MLSA) Haziran 2018 ve Temmuz 2021’den beri izlediği ve gazeteci, aktivist ve akademisyenlere yönelik açılan 372 davanın %74’ünde suçlamalara temel olarak haber yayımlamak, fotoğraf ve görsel paylaşmak, söyleşi yapmak, sosyal medyada haber paylaşmak gibi gazetecilik faaliyetleri konu edildi.

Gazeteci Gök'ün de bugüne kadar TMK ve TCK'da yer alan terörle ilgili birçok suçlamaya maruz kalması şaşırtıcı değil: “Delil olarak da çektiğim fotoğraflar, haber notları, haber kaynakları ile yapılan telefon konuşmaları, evimdeki kitaplar, arşiv olarak evimde tuttuğum ve haklarında toplatma kararı olmayan gazete küpürleri...”

Bu davalar, Gök'ün hem özel hem mesleki hayatını etkiliyor:

“Ailemi kaygılandırıyor. Yine her ev baskınında gazeteciliğe dair tuttuğum arşivlere el konulduğu için, neredeyse evimde artık gazeteciliğin olmazsa olmazı olan dijital materyalleri ve arşivimi bulundurmamama neden oluyor.”

Peki yargının silahlaşmasına giden yolda gazetecilerin kurumlarından veya meslektaşlarından destek görmesi nasıl bir fark yaratıyor?

“Gazeteci, herhangi bir çıkar gözetmeksizin kamu yararına faaliyet gösterir ve bunu yaparken her türlü riski göze alır. Başına herhangi bir şey geldiğinde de kendisiyle dayanışma gazeteci için en büyük dayanak noktası olur ve bundan güç alarak mesleğini icra etmeyi sürdürür. Ancak yaptığı haberler nedeniyle davalara muhatap olduğunda ve bir yalnızlığa mahkum edildiğinde hem mesleğine olan inancı sarsılabilir, hem de haber alma haklarını gözettiği topluma karşı bir burukluk hissedip geri çekilebilir. İşte o zaman gücü elinde bulunduranlarda davaların sonuç alıcı bir yol olduğu duygusu güçlenir. Bundan sonra da yargı cenderesi neredeyse her gazeteci üzerinde uygulanmaya başlanır. Nitekim ülkemizde şu an durum maalesef biraz bundan ibaret.”

‘Mesleğimi yapmaktan geri durmama neden olacak kadar etkili olmadı’

Halihazırda Gök hakkında Yargıtay'da devam eden dört dosya var. Kemal Kurkut'un ölümü sonrası açılan dava ise devam ediyor. Mahkemeler hukuk varmış gibi hareket ederse, kendisine karşı kullanılan delillerle bir ceza almayacağını biliyor Gök:

“Ancak Türkiye’de yargının bağımsız olmaması, haberciler için asıl sorunu oluşturuyor. “Örneğin 2009’da Siirt’te gözaltına alınırken işkenceye maruz kaldım. Gördüğüm şiddet sonucu baygınlık geçirdim. Saçımı yoldular ve ben savcının huzuruna çıktığımda bunların tamamını gösterdim.”

Gök’e yapılan işkence Adli Tıp tarafından belgelenmesine rağmen tutuklanan Gök, kendisinin polise şiddet uyguladığı yönünde bir davaya maruz kaldı ve para cezasına çarptırıldı:

“Bu ve bundan sonra maruz kaldığım tüm davalarda yargının bağımsız olmadığı duygusu bende daha fazla güçlendi. Bütün bunlar üzerimde baskı hissetmeme neden oldu ama bu baskı mesleğimi yapmaktan geri durmama neden olacak kadar etkili olmadı.”

Fotoğraf: İsmail Özgür Zeren

Ruşen Takva'ya yönelik davalar:

Gösteri yasağında toplantı ve yürüyüşleri haberleştirmek

Hak savunucularına göre 2013 yılında ülke çapında hükümete karşı gerçekleştirilen protestolar sonrasında başlayan ve 2016'da yaşanan darbe girişiminden sonra en katı halini alan genel bir toplantı ve gösteri yasağı var. Aslında, Anayasa'nın "Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkını" düzenleyen 34. maddesine göre "herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırsız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına" sahip. Ancak fiili olarak bu hak kullanılmıyor; toplantılar, genellikle polis müdahalesiyle sonuçlanıyor. Örneğin; Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın (TIHV) hazırladığı "**Sokağı Kapatmak: Toplanma ve Gösteri Özgürlüğüne Yönelik İhlaller (2015-2019)**" raporuna göre, 2015-2019 yılları arasında toplanma ve gösteri özgürlüğünün ihlal edildiği 4 bin 771 olay gerçekleşti.⁸

Gazeteciler için yapılan bir toplantıyı ve varsa orada meydana gelen polis şiddetini haberleştirmenin de yasal sonuçları olabiliyor. Hem basın mensupları hem de sivil toplum aktivistleri ve hak savunucuları son zamanlarda gittikçe artan bir şekilde katıldıkları toplantı ve gösteri yürüyüşleriyle ilgili olarak 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'ndan veya ilgili gösterinin niteliğine göre terörle ilişkili suçlamalardan yargısal tacize maruz kalıyor.

Van'da serbest gazetecilik yapan **Ruşen Takva**, toplantı ve gösteri yürüyüşünü haberleştirdiği için yargılanan onlarca gazeteciden biri. Son olarak 2021 Ocak ayında Demokratik Bölgeler Partisi (DBP)

8. Türkiye İnsan Hakları Vakfı, 2021, Sokağı kapatmak: toplanma ve gösteri özgürlüğüne yönelik ihlaller (2015-2019), https://tihvakademi.org/wp-content/uploads/2021/05/Yurttaşlık_Alanı_Bilgi_Notu_2.pdf

tarafından Van’da düzenlenen basın açıklamasına basın mensubu olarak katılan Takva hakkında hazırlanan iddianamede basın açıklaması için toplanan kitleyi “sevk ve idare” ettiği öne sürüldü.

İkinci duruşmada bu suçlamalardan beraat eden Takva hakkında Kürt coğrafyasında haber yapan birçok gazeteci gibi haberleri veya paylaşımları nedeniyle açılan birçok dava var.

2005 yılında gazeteciliğe başlayan Takva, 2015 ve 2016 yıllarında Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet Genel Müdürlüğüne PKK mensuplarına karşı yürütülen Sur, Cizre ve Nusaybin merkezli askeri operasyonlar sırasında, 2016 yılının Eylül’ünde Kanun Hükümünde Kararname (KHK) ile kapatılan İMC TV’nin Diyarbakır ve Van ofislerinde çalıştı.

Takva, “örgüt propagandası”, “devletin itibarını uluslararası arenada küçük düşürmek” veya “halkı kin ve nefrete teşvik etmek” gibi iddialardan oluşan birçok soruşturma ve bazıları davaya dönüşen suçlamaya maruz kaldı. 2015-2016 operasyonları sırasında çektiği fotoğraflar, 2018 yılında “örgüt üyesi olmamakla beraber örgüt propagandası” iddiasıyla soruşturma konusu oldu. Devam eden davada 1 yıl 8 ay hapis cezasına çarptırıldı. Bu süreç, hala Anayasa Mahkemesi önünde devam ediyor.

Birçok meslektaşı gibi bu tür siyasi davaların amacının gazetecileri birey olarak baskı altına almak olduğunu söylüyor Takva. Baskının sonucu ise onun durumunda istenilen etkinin tam tersini yaratmış:

“Neredeyse tüm kesimlerin üzerinde kurulmak istenen bu baskının altından çıkmak için üzerine yoğunlaştığım bu mesleğe daha fazla sarıldım. Yani aslında baskı altına almak ve gazetecilik yaptırmamak için uygulanan bu politika, daha fazla gazetecilik olarak geri döndü. Yani daha fazla baskı, daha fazla gazeteciliktir diye bir şiar edindim.”

Takva, son olarak Afganistan’dan kaçanların Türkiye sınırından geçişlerini görüntüledi. Bu görüntüleri çektiği için hedef haline gelen Takva’nın haberi önce İçişleri Bakanlığınca yalanlandı. Ardından görüntüleri yayınlayan Takva için bu haberi nedeniyle işlem yapılamadı ama diğer davalar üzerinden baskı arttı.

Serbest gazeteciler için yargısal taciz, kurum destekli meslektaşlarına göre biraz daha zorlayıcı. Takva’ya göre, bir kurum güvencesinde çalışan gazeteci ile serbest çalışan gazetecinin en hafif tabiriyle sosyal açıdan bir eşitliği yok. Ancak serbest gazeteciler, cesaret ve kendi oluşturdukları dayanışma platformları ile bunun sonuçlarına karşı koyabilir:

“Bu sosyal adaletsizlik, otorite tarafından da gayet manipüle ediliyor ve uygulanmak istenen baskının boyutunu çeşitlendiriyor. Bu baskıyı minimize etmek isteyen serbest çalışan gazeteci, bazen yanlışlar yapma pahasına toplumsal tabanda kendi gücünü oluşturmak zorunda kalıyor. Çünkü birey ne kadar güçlüyse, baskının dozunu ayarlayan otoritenin yönelimi de o kadar temkinli ve az oluyor.”

Fotoğraf: İsmail Özgür Zeren

Ergün Demir soruşturması: Kocaeli’de bir yoksulluk intiharı

Son dönemde yargı, Türkiye’nin ekonomisi ile ilgili olarak oluşturulan hayali kurguya halel getirebilecek her haberde gazetecilerin karşısına çıkıyor. Bu hassas konulardan birini ise “yoksulluk intiharları” olarak anılan ve geçim sıkıntısı nedeniyle gerçekleşen intiharlar oluşturuyor. Ana Muhalefet partisi Cumhuriyet Halk Partisi’nin (CHP) verilerine göre Türkiye’de 2002-2019 yılları arasında geçim sıkıntısı nedeniyle 5 bin 806 kişi intihar etti.

Bu intiharların geçtiğimiz yıllarda özellikle Türk Lirasının değer kaybettiği günlerde arttığı söylenebilir. Örneğin, 12 Ağustos 2018 günü dolar seviyesi Türk Lirası karşısında tarihi bir rekor kırarak 7.22’ye ulaştı. Hükümet, bu konudaki haberleri engellemek için büyük bir çaba gösterdi. Konuyu haberleştiren altı gazeteci ve bu konuda yorum yapan 33 sosyal medya kullanıcısı, “güvensizliğe yol açan, kaos oluşturacak mahiyette beyan ve açıklamalarda” bulunan paylaşımları gerekçe gösterilerek halen yargılanıyor.

2018 yılında 3161 intihar vakasının yaşandığı Türkiye’de, TÜİK verilerine göre geçim sıkıntısı en yüksek ikinci intihar sebebiydi. Bu istatistiklere girmemesi için yargı uğraşsa da bu kişilerden biri, oğluna okul üniforması alamadığı için 21 Eylül 2018’de Kocaeli’de intihar eden İ. D. olmuştu. Bu babanın intiharını haberleştiren gazeteci ise hiç tahmin etmediği bir yargısal tacizle karşılaştı.

Kocaeli’nde bulunan Astakos Haber sitesinin Genel Yayın Yönetmeni **Ergün Demir**, altı yıldır habercilik yaptığı Astakos Haber’i kurma sebebinin “özgür habercilik” yapmak olduğunu söylüyor.

Bir kaynağından kente uzak ve yoksul bir belde olan Yukarı Hereke’de ilginç bir intihar vakası olduğunu duyan Demir, “Mahalle muhtarını aradım ve bu intiharı sordum. Muhtar, ‘yanıma gelmezsen sana hiçbir bilgi vermem’ dedi. İçime bir şüphe düştü. Haberin kokusunu almak derler ya habercilikte. O dürtüyle hareket ettim” diyor.

Demir, yaklaşık 30 kilometre mesafedeki Yukarı Hereke’ye gidip muhtarı bulduğunda, beklemediği bir gelişme oldu. Muhtar, onu intihar eden babanın eşi ile görüştürebileceğini söyledi:

“Evin içinde birçok kadın vardı. H. hanım konuşmayı kabul edince iki kadın, muhtar ve ben bir odaya girdik. Kendimi H. hanımı incitmemeye kurdum. Sakince sorularımı sordum. Fotoğraf makinemi bile çıkarmadım. Cep telefonumu çıkarıp soru cevap şeklinde röportajımı yaptım.”

Video kayıt için izin istemeye hazırlanırken, cenaze arabasının eve gelmesiyle “Her şey durdu” diyor Ergün: “H. hanım ve çocukları, cenaze aracı ile hemen memleketleri Balıkesir’e hareket etti. Aile şehirden ayrıldıkları için benim dışımda hiç kimse onlarla görüşme şansı elde edemedi.”

Oğluna pantolon alamamayı kendisine yediremeyen babanın intiharı, ilk olarak Astakos Haber’de yayımlandı. Yayımlandığı akşam, haber dalga dalga yayılmaya başladı: “Okunurluk büyük bir hızla artıyordu. Kentteki yerel gazeteler hemen haberimi alıp kullanmaya başladı. Herkes bu haberi konuşuyordu. Gece yüzlerce telefon geldi.”

Haber yayıldıça baskı da gelmeye başladı. Ergün hatırlıyor:

“Haberimi alan (ve kaynak göstermeden çalan) haber sitelerine, gazetelere baskı gelince onlar da beni arayıp haberin gerçek olup olmadığını sormaya başladılar. Belge sordular. Belge bende var dedim. Bazı siteler gelen baskılar üzerine haberi kaldırdı. Bazıları kaldırmadı.”

Ve Valilik müdahil oluyor..

Haberin yayımlandığı gece, Kocaeli Valiliği İ. D.’nin ekonomik sıkıntılardan değil, psikolojik nedenlerle intihar etmiş olduğuna dair bir açıklama yaptı. Açıklama aynı zamanda Ergün’ü yalan haber yapmakla suçluyordu.

“Kocaeli Valiliği süreci çok kötü yönetti” diyor Ergün. Ne var ki, haberin daha da yayıldığını anlatıyor:

“Bir gün sonra ulusal gazetelerin bazıları manşetlerden verdi benim haberi. Üstelik özel haber diyerek, muhabirlerinin imzasıyla! Koca koca gazeteler!”

Demir, haberle ilgili baskının arttığına dair değişik duyumlar aldığını söylüyor:

“Sabah 06:00 gibi ulusal bir gazetenin Kocaeli muhabiri bir arkadaşım aradı. Belgeyi istedi. Neden diye sordum. ‘Abi beni ve merkezdeki editörü işten atacaklar. Genel yayın yönetmeni gelmiş bu haberi kim yaptı, kim siteye girdiyse öğlene kadar bana belgesini getirmezse eşyalarını toplayıp evine gitsin’ demiş. H. D. ile konuşmamızın ses kaydını muhabire verdim. O da merkeze gönderdi. Böylelikle işlerinden olmadılar.”

Bu gelişmelerden üç gün sonra, 24 Eylül 2018 Pazartesi günü ilgili belgeyi yayınladıktan sonra gözaltına alındığını söylüyor Ergün:

“Aslında ben, o belgeyi yayınlamayacaktım. Çünkü aşırı duygusal bir konuşma gibi geliyordu bana. Ama baktım, troller, basın bir bölümü intihar eden babayı delilikle, eşini ve beni yalancılıkla suçlamaya başladılar. Bunun önünü kesmek için belgeyi de yayınladım. Bu süre zarfında telefonlarım inanılmaz susmadı. Dünyanın dört bir yanından yardım etmek isteyenler aradı. Yurt içi ve yurt dışından gazeteciler sürekli aradı. Olabildiğince yanıtlamaya da çalıştım.”

Demir, 24 Eylül günü öğlen saatlerinde İzmit Doğu Kışla bölgesinde çalışırken karakola çağrıldı. İfade vermeye gitti ve gözaltına alındı: “Burada aslında sabah saatlerinde beni evden almaya geldiklerini de öğrendim. Evde bulamayınca telefon etmişler!”

Gözaltı alınma gerekçesinin intihar eden babanın eşi ile yaptığı röportajı izinsiz olarak kaydetmek olduğunu öğrenen Demir, intihar eden genç adamın eşinin kendisinden şikayetçi olduğuna inanmadığını anlatıyor:

“Benim hissettiğim oturup bu işe kafa yormuşlar ve hanımefendiye de bu akli vermişler. Oysa ki izinsiz kayıt yapmak eşyanın tabiatına aykırı bir durumdur. Cenaze evine bir gazeteci olarak girdim. Elimde fotoğraf makinesi çantası, bir odaya girdik. Yanımda üç kişi daha vardı. Röportaj soru cevap şeklinde ilerledi. Bana kalırsa ifademi alan kolluk güçleri de çok mahcup oldular bu durumdan ama yapabilecekleri başka bir şey yoktu!”

Savcıya çıkarıldıktan sonra tutuklama talebiyle Sulh Ceza Hakimliğine sevk edilen Demir, serbest bırakıldı. İlerleyen zamanda ise konu arabulucuya gitti ve hiçbir zaman davaya dönüşmedi. Davacı taraf hiçbir talepte bulunmayınca dava düştü.

Ancak bu süreçte intihar eden babanın eşi, hükümet yanlısı medyaya basılanların doğru olmadığını anlattığı bazı röportajlar verdi. Bunu neden yapmış olabilirdi? “İ.D.’nin eşi ile bir daha hiç görüşmedim. Öğrendiğim kadarıyla cenaze defnedildikten sonra İstanbul’da abisinin evine taşınmış” diyor Demir. “Özünde bir intihar haberi, asayiş haberidir, ama gerekçesine bakınca başka anlamları da ortaya çıkıyor” diyen Demir, haberin rahatsızlık yaratmasının ekonomiyle ilgili olduğunun altını çiziyor.

Bütün bu süreçte neler hissetti, korktu mu?

“Hayır korkmadım. Bir tek o zamanlar daha üç yaşında olan oğlum beni akşam evde göremeyince neler düşünüyor acaba diye üzüldüm. Bu haberden sonra da hiçbir zaman kendime otokontrol uygulamadım. Aynı belge, aynı haber yine olsa yine yaparım.”

Fotoğraflar: İsmail Özgür Zeren

Sinan Aygöl davası:

Çocuğun istismarını haberleştirmenin bedeli

Bitlisli gazeteci **Sinan Aygöl**, 2019 yazının sonunda ceza olarak bir günlüğüne dahi olsa cezaevine girmesiyle sonuçlanacak bir habere imza attı.

Gazeteciliğe 2007 yılında İstanbul’da başlayan Aygöl, birçok ulusal ve yerel yayına katkı yapan ve 2010 yılından beri Bitlis’te yaşayan bir gazeteci. Bitlis News internet haber sitesinin genel yayın yönetmeni ve yerel bazı sektörel yayınların yöneticisi olan Aygöl, aynı zamanda Gazete Duvar’ın Bitlis muhabiri. Bütün bunlara ek olarak SLAPP davaları ve yargısal tacize de aşına bir gazeteci. Bugüne kadar çoğu haberleri nedeniyle olmak üzere 133 soruşturmaya maruz kaldı.

“Bitlis’in Tatvan ilçesinde 12 Temmuz 2019 tarihinde gelen bir çocuğun cinsel istismarı vakası istihbaratını araştırmam üzerine olayın yaşandığı yeri gören bir işyerinin güvenlik kamerası görüntülerine ulaştım. Görüntülerde yaşlı bir adam bir kız çocuğunu sokak ortasında alenen taciz ediyordu. Görüntüleri dönemin Tatvan ilçe emniyet müdürüne Whatsapp üzerinden göndererek konuyla ilgili bir işlem yapıp yapılmadığını sordum” diyor Aygöl, o gün için.

Ancak müdür soruya cevap vermek yerine “şahıs buralı değil” cevabını verdi. Bu yazışmadan kısa bir süre sonra ise Aygöl’ün telefonu çaldı. Arayan Bitlisli başka bir gazeteciydi; telefonda konunun haberinin yapılmaması yönünde telkinde bulundu.

Bir başka deyişle haberin yapılması için tüm koşullar hasıl olmuştu:

“Durumdan şüphelendim, araştırdım, çocuğun şikayetçi olduğu, şahsın yakalanmadığını öğrendim ve ‘şahıs buralı değil’ cümlesinden olayın üzerinin kapatılacağı kanısına vardım. Görüntüleri, çocuğun yüzünü buzlayarak, yaptığım haberle beraber yayınladım. 12 Temmuz’da yaptım haberi.”

Takip eden günlerde ise Bitlis News’te yayınlanan bu haber çeşitli haber ajansları, internet siteleri, televizyon kanalları ve gazetelerde yayımlandı ve bütün ulusal mecralara yansıdı. Haberin yayılmasını takiben, Bitlis’teki adli makamlar soruşturmayı genişletti. “Bir gün sonra şahıs, Denizli’de yakalandı ve ‘çocuğun nitelikli cinsel istismarı’ iddiasıyla tutuklanarak cezaevine konuldu”

Ancak Aygül, haberin yayınlanmasından kısa süre sonra Tatvan Cumhuriyet Savcılığının kendisine yönelik olarak “soruşturmanın gizliliğini ihlal” iddiasıyla soruşturma başlattığını öğrendi. Aygül’e yönelik soruşturma, Türkiye genelinde çocuk ve kadına karşı şiddet haberleri yapan gazeteciler için çok şaşırtıcı değil. Örneğin, 2021 yılında Elazığ’da evinde şüpheli şekilde ölü bulunan Yeldana Kaharman’ın otopsi raporunu yayınlayan gazeteci Baransel Ağca’ya soruşturma açılmış, gazeteci devam eden baskılar sonucunda Türkiye’den ayrılmak zorunda kalmıştı.

Aynı dönemde Türkiye’de bu konuda bir dizi gelişme yaşandı. 2021 Mart ayında bir Cumhurbaşkanı Kararnamesiyle Türkiye’nin İstanbul Sözleşmesinden çekilmesi kararı verildi.

Türkiye’de kadın hakları örgütleri, Adalet ve Kalkınma Partisi’ni (AKP) hükümetini kadın ve çocuklara karşı işlenen suçlarda cezasızlığı destekleyen politikalar üretmekle eleştiriyor. Örneğin 2021 Temmuz’da yasalaşan 4. Yargı Paketinde cinsel istismar, kasten öldürme, işkence gibi katalog suçlar için “somut delil” aranması şartını getirildi. Kadın örgütleri, cinsel istismar, tecavüz ve işkence gibi suçlarda somut delil aranma şartının getirilmesinin, kadın ya da çocuğa yönelik cinsel suçlardan tutuklamaları imkansız hale getireceğini söylüyor.

Adalet Bakanlığı’nın yayımladığı 2019 yılına ait adli istatistiklere göre Türkiye’de “cinsel dokunulmazlığa karşı suç” kapsamında, 49 bin 57 dava açıldı. Bunların 22 bin 689’u çocuklara yönelik cinsel istismar suçlarını oluşturuyor.

Aygül, bu tablo altında yaptığı haberinden sonra yaşananları şöyle anlatıyor:

“İfademin alınması için emniyete talimat verilmiş. Normal işleyişte beni arayıp emniyete davet etmeleri ve o şekilde ifade almaları gerekiyordu. Ancak onu yapmak yerine işleyişin çok dışında bir yöntemle, akşam saat 22:30 civarında evime baskın yaptılar. Ben evde değildim. Alt kattaki komşum gazeteci, meslektaşım aynı zamanda. Onun telefonundan beni arayarak eve gelmemi, eve gelene kadar arkadaşımı bırakmayacaklarını söylediler. Gittim, gece gözaltına alınarak emniyete götürüldüm, ifadem alındı. Çok kısa bir süre içinde iddianame hazırlandı”

Tatvan 2. Asliye Ceza Mahkemesinde görülen davanın ilk duruşmasında, Aygül’e isnat edilen suçlamadan 10 ay hapis cezası verildi. Aygül’ün 10 aylık hapis cezası istinaf sürecinde bozularak, beş aya çevrildi.

Hakkında verilen kararın kesinleşmesiyle birlikte eski Tatvan Belediye Başkanı Fettah Aksoy ile bir haber nedeniyle girdiği bir tartışmanın sonucunda almış olduğu eski bir cezanın denetimli serbestlik süresi dolmamış olduğu için cezanın tekerrür ettiği kabul edilerek cezaevine konuldu:

”Ceza belli bir sürenin altında olduğu için açık cezaevi ve ardından denetimli serbestlik uygulaması ile infaz edilecekti. Bir gün cezaevinde kaldıktan sonra tahliye oldum ve beş ay denetimli serbestlik uygulaması kapsamında haftada iki gün imza atarak cezanın infazını bitirdim. Kesinleşen kararın infazı bitti ancak hukuk yolları halen tüketilmedi. Anayasa Mahkemesine yaptığımız başvuru halen sonuçlanmadı. AYM’den bozma kararı çıkmazsa davayı AİHM’e taşıyacağız.”

Bu noktadan sonra Aygül, istismarcının kimliğini araştırmaktan vazgeçtiğini anlatıyor:

“Bir asker babasıymış ve geçici olarak Bitlis’teymiş. Ancak babası olduğu asker kim, ne derece etkili, bu davada olumsuz etkisi oldu mu bilmiyorum. Ancak zaten o dönemde yeterince hedefteydim. İktidar partisi siyasetçileri ile ilgili yaptığım bir dizi yolsuzluk haberi vardı ve bunlardan dolayı zaten sürekli tehditlere maruz kalıyordum.”

Bir günlüğüne de olsa haberi yapanın cezaevine girdiği haberden sonra görüntülerdeki kişiye ne oldu? “İstismarcı haberden sonra gözaltına alındı ve tutuklandı” diyor Aygün, “Hakkında ‘çocuğun nitelikli cinsel istismarı’ iddiasıyla dava açıldı. Yaklaşık yedi ay kadar tutuklu kaldı. Ancak başta şikayetçi olan çocuk ve ailesi, ilginç bir şekilde sonradan ifadelerini geri çekip şikayetçi olmadıklarını söylediler. Ancak mahkeme 3,5 yıl civarında bir ceza verdi. Cezaya itiraz edildi, temyiz aşamasında halen.”

Aygül, olaydan sonra görüntülerdeki çocuğun uzun bir süre psikolojik sorunlar yaşadığını, tek başına evden çıkamadığını söylüyor.

“Haberi yaptıktan sonra çocuk ve ailesi bana ulaşip teşekkür ettiler. Haber yapılmazsa şahsın yakalanmayacağı belliydi. Ancak neden sonradan şikayetten vazgeçtiler? Onu anlamadım. Tehdit edilmiş olabilirler başka bir şekilde ikna edilmiş olabilirler. Aile o konuda konuşmak istemedi hiç.”

‘Devlet dışı güçlerle mücadele ayrı bir sorun’

Aygül, bugüne kadar kendisi hakkında açılan 133 soruşturmanın büyük bir bölümününün takipsizlik kararı verilerek düştüğünü söylüyor. “Açılan dava sayısı da 30’un üzerinde. Bir çoğundan ceza aldım. İstinafta olan dosyalarım var, Yargıtay’da olan dosyalarım var. Asliye ceza ve ağır ceza mahkemelerinde devam eden dosyalarım var. Ceza dosyaları dışında tazminat için açılan birçok hukuk davam da var. Hakkımda kesinleşen hükümler de var. Örneğin yaptığım haberlerde propaganda yaptığım iddiasıyla aldığım ceza var kesinleşen, yazdığım yazılarda hakaret ya da tehdit ettiğim iddiasıyla verilen cezalar var.”

Yolsuzluk haberleri nedeniyle saldırılara ve tehditlere maruz kaldığını da söylüyor Aygül. Geçmişte bir haber nedeniyle Bitlis’te dört kişinin saldırısına uğrayan Aygül, saldırganlara karşı koyduğu için “silahla tehditten” 4 ay 20 gün hapis cezası aldığını anlatıyor: “Aslında konu, tamamen haber ve kendimi savunmak zorunda kaldığım için böyle bir ceza aldım”

Aygül’e göre taciz, hak ihlali, işkence ve yolsuzluk haberlerinin dava nedeni yapılmasında şirket sahipleri ve rant çevrelerinin şikayetleri de yargının reflekslerine paralel olarak rol oynayabiliyor.

“Devletten gelen yönelimlerin bir sınırı var ancak devlet dışı güçlerle mücadele etmek apayrı bir sorun” diyen Aygöl, Bitlis’te kendisinden başka yargıyla sorunu olan gazeteciler olmadığını ve bu yönde kaygı taşıyan bir gazeteci olarak kentte kendini yalnız hissettiğini söylüyor: “Yani bir hak ihlali, bir yolsuzluk, bir cinsel istismar olayı sadece eğer ben haber yaparsam gündeme gelebiliyor.”

Peki yargıyla olan ilişkisi ve birbiri ardına açılan davalar Aygöl’ün haberciliğine nasıl etki ediyor? Aygöl, bu davaların kendisini asla yıldıramayacağını söyleyerek bu soruya şöyle cevap veriyor:

“Yavaşlatmak yerine hızlandırıyor, korkutuyor ama korkuların üzerine gidip korkuları sindirmeye yarıyor ama asla durdurmuyor.”

Justice for Journalists
Foundation for International
Investigations of Crime against Media

M|SA

Media and Law Studies Association
Medya ve Hukuk alışmaları Derneği

Justice for Journalists
Foundation for International
Investigations of Crime against Media

M|SA

Media and Law Studies Association
Medya ve Hukuk alışmaları Derneği